

O incursiune în istoria umanității

Globalizarea nu are o definiție universal acceptată deoarece dinamica acetui proces implică ideologie, strategie, schimbări în societate și economia mondială cu implicații economice, culturale, politice, religioase. Din această perspectivă globalizarea poate fi abordată pe diverse domenii, cele mai importante fiind: globalizare, știință și cunoaștere; globalizare și religie; globalizare și cultură; globalizare, eco-sociologie; globalizare și noua economie; globalizare și societatea informațională; globalizare și evoluțiile politice. Fenomenul globalizării cuprinde totalitatea domeniilor existenței, de la știință, ideologie și religie, până la cultural, social și politicoeconomic. Aceste aspecte, împreună cu infrastructurile create, pentru materializarea lor, au avut implicații în domeniile respective, dar în deosebi, asupra vieții religiosmorale creștine.

Globalizarea presupune acțiunea în toate aceste domenii, acțiune determinată de interferențe culturale, politice, religioase, favorizate de societatea informațională, de deseminarea cunoștințelor în toate domeniile, în majoritatea spațiilor istoricogeografice, unde societatea informațională a pătruns. Știința, religia și cunoașterea au constituit o încercare de armonizare a diferitelor spații culturale. Această încercare de armonizare este specifică aproape tuturor epocilor istorice. Mesopotamia, țara dintre cele două râuri, Tigru și Eufrat, a constituit un element de convergență a credințelor și ideilor religioase în zonele apropiate. Turnul Babel a reprezentat prima încercare de mondializare, cu toate că aspectele legate de această acțiune, sunt un mit.

Esența acestora constă în faptul că omul a încercat să se edifice pe sine în mod autonom față de Dumnezeu și în plan individual, și familial, prin Adam și Eva. După potop, tendința de autonomizare, este prezentă în conștiința umană. Diversele culturi și civilizații, doresc să își facă un nume vestit prin ființe supreme legate de om. Acestea sunt prezente nu numai în imaginația omului antic, dar și în organizarea societății, conducătorii statelor fiind divinizați, zeificați. Astfel de exemple sunt numeroase în cultura și civilizația mesopotamiană. Întemeierea primului Imperiu Asiro-Babilonian, determină ideea de universalitate, întâlnită în numeroase izvoare de pe tăblițele de lut descoperite în zonă, cu scriere cuneiformă.

Originea comună a civilizațiilor din Orientul Mijlociu, pusă în evidență de numele asemănător al zeităților, de numele asemănător sau identic al unor localități, demonstrează ceea ce Polibius, în secolul al II-lea, spunea despre interdependența civilizațiilor. O semnificație aparte are denumirea comună de El (cel puternic), păstrat în limbile romanice, prin care, populațiile de origine semită, numeau zeul suprem. Elemente de limbă arhaică, sunt întâlnite în aramaica vorbită de Hristos, și se păstrează în toate limbile romanice, dar și în Siria de astăzi. Cultura și religia persană au influențat credințele romane prin zeul Mitra, adorat în Imperiu ca zeu solar. Imperiul lui Alexandru Macedon era o încercare de stăpânire în totalitate a lumii, a impunerii unității culturale și morale. Meritul lui Alexandru Macedon este acțiunea de unire a Orientului cu Occidentul. Divizarea Imperiului prin formarea statelor elenistice, cu o cultură și civilizație specifică, rezultat al sincretismului, este exemplu în acest sens. Succesiunile de imperii și culturi au dus la interferențe, influențe, care au depășit particularismul și au generat un întreg mondial.

INDEPENDENȚA

Alexandru cel Mare realiza începutul acestui proces de mondializare, materializat în secolele următoare prin cultura elenistică. Din prezentările de până acum putem trage următoarele concluzii privind relația dintre știință, religie și globalizare. Primele modele de globalizare a lumii, sunt: imperiile din antichitate; Imperiul AsiroBabilonian; Imperiul Roman; Imperiul Macedonean; Imperiul Bizantin, care face trecerea de la Antichitate la Evul Mediu. Unificarea prin expansiune, prin impunerea unor religii, a limbii latine în administrație, prin cultura materială și spirituală romană, în anumite spații istorico-geografice cucerite, constituie prima uniune universală a popoarelor și culturilor într-o umanitate mondială, printr-o ideologie globalistă, după cea babiloniană. Gnoza creștină există din secolul I.

Este o încercare de armonizare a filozofiei dualiste grecești cu adevărul creștin revelat. Această gnoză creștină este legată de știință, prin diversele transformări în plan cultural și religios, ce au început cu renașterea carolingiană, au continuat cu renașterea de început de ev mediu, cu renașterea și umanismul, apărute în orașele italiene și propagate în întreg spațiul european între secolele XVI-XVIII. Renașterea determină o mișcare științifică bazată pe metoda experimentală de cercetare un rol important l-a avut Galileo Galilei, Nicolaus Copernic, Johannes Kepler. Legătura dintre lume și Dumnezeu nu este ruptă definitiv prin concepția mecanicistă despre Univers, acesta este introdus în sistem pentru explicarea originii sistemului mecanic . (Remus Rus, Curs de filozofie comparată, București, 1984, p.122- 123.) În Secolul Luminilor ruptura cu gândirera creștină este evidentă, deoarece știința este luminată de rațiune, iar rațiunea de știință, modernismul prin idealurile de adevăr, libertate, dreptate, fraternitate determină desacralizarea, prin care credința devine irelevantă, crezul devenind o opinie religioasă. Rațiunea autonomă este ridicată la rangul de cult, prin cultul științei și filozofiei. Societatea modernă taie legătura cu transcendentul. Rațiunea autonomă ridicată la rangul de cult este prezent la marii gânditori ai modernității.

Amintim cultul rațiunii autonome întâlnit la René Descartes, libertatea autonomă și morala naturală la Jean Jacques Rousseau, absolutizarea voinței și rațiunii autonome la Immanuel Kant. Auguste Comte în Cours de la philosophie positive publicată în 1842, menționează trei stadii ale cunoașterii: teologic, metafizic, pozitivist. Atâta timp cât va dura pe pământ specia umană pentru ea adevărata credință este știința, și baza spirituală a ordinii sociale. Umanismul este transformat într-o religie cu un cult față de umanitate, față de ființa supremă, constituită într-un organism concret de ființe umane, convergente. Depotismul spiritual introdus de Comte este reliefat de sacramentele noii religii, cu un cult pentru sfinți și un cult pentru binefăcătorii umanității. Rugăciunile erau înălțate către Marea Ființă, sacerdoțiul fiind atribuit savanților, puterea spirituală aparținând acestora.

Pozitivismul lui Comte deși provăduște toleranța și înțelegerea între oameni este inflexibil prin ascutarea totală în gândire, simțire și acțiune, acestea fiind utilizate de puterea politică. Exemplul Revoluției Franceze de la 1789 este concludent. În timpul mării terori din 1793-1794 crește ateismul așa numiților hebertiști de la iacobinul Hebert (1757-1794), când bisericile sunt închise, iar Notre Dame este proclamată „templu al rațiunii”. Acțiunea culminează cu abolirea creștinismului înlocuit de „cultul rațiunii” inclusiv adoptarea unei noi cronologii, luna urma să aibă 3 săptămâni a câte 10 zile. Respingerea lui Dumnezeu, a oricărei forme de transcendent o întâlnim în pozitivism, știința despre dominația naturalismului. Naturalismul are rădăcini în antichitate, el este un curent filozofic care pornește de la contemplarea naturii.

Singura revelație pe care o recunoaște este revelația naturală. Prin Immanuel Kant naturalismul cunoaște o nouă etapă, iar prin Friedrich Nietzsche natura este identică cu starea amorală. Naturalismul filozofic în care primatul faptei este primordial reliefează întâietatea lucrurilor materiale, față de experiența spirituală. Religia în acest cadru secularizat era denunțată ca retrogradă, descoperirile științifice ale secolului XIX determinând cultul științei de la sfârșitul secolului. Știința este singura autoritate valabilă care fundamentează adevărurile vitale și elaborează o nouă concepție despre destinul uman, scriu în operele lor Ernest Rena și Marcelin Berthelot, Secolul al XIX-lea, este dominat de știință și cunoaștere, materializate prin revoluția științifică, prin curentele filozofice. Conceptul de revoluție existent din antichitate este definit în secolele XVI-XVIII în mediile religioase. Transformările în plan economic, politic și social sunt sesizate de aceste medii. Tot ele menționează iminența Revoluției în America și în Franța în secolul XVIII. Secolul XIX este dominat de cele două concepții filozofice legate de întâietatea materiei sau conștiinței. Cunoaștem aceste aspecte din operele lui Marx și Friedrich Nietzsche dar nu numai.

Secolul al XX-lea, determină o cunoaștere a realității suprasensibile, o vestire a mântuirii prin cunoaștere. Din această perspectivă, a apărut o nouă gnoză în mediile universitare americane, după al doilea război mondial Raymond Ruyer, Gnoza de la Princeton. Aceasta este rezultatul concepțiilor fizicienilor de la Princeton, USA. În 1969, aceștia propagă o credință legată de ființă și unitatea ființelor, din perspectivă biologică. Ideile desprinse din aceste concepții, vin să propage o nouă cunoaștere legată de ființele umane, de unitatea lor, și progresul lor biologic: -istoria popoarelor nu poate fi îndumnezeită; -națiunile reprezintă mai mult decât manifestări ale procesului biologic; -religiile trebuie să devină religioase, adică să se reîntoarcă la păgânismul natural și universal. Gnosticii de la Princeton pregătesc terenul pentru alte posibile ideologii și pentru un sincretism religios, dezvoltat în ideologia New Age. Teoriile lor oferă premise științifice ale globalizării, și furnizează suportul științific pentru concepțiile creștine.

Minimali

zează până la anulare a dumnezeirii ca posibilitate a omului în Hristos. Din perspectiva acestora, omul devine stăpân al spațiului și timpului. Acești fizicieni, dintre care se remarcă Niels Bohr și Fritjof Capra, au lansat ipoteza „paradigmei vibratorii”, conform căreia, universul se reduce la o sumă de vibrații. David Bohm, în Plenitudinea lumii și ordinea ei, dezvoltă o concepție holistă în care omul a fragmentat viața, lumea, cosmosul, conștiința, datorită imposibilității de a privi întregul. Lumea este o plenitudine indivizibilă, în mișcare, curgătoare, cu o ordine implicită, la nivel profund, și nemanifestat în cadrul realității. Omul și cosmosul sunt proiecții ale unui fundament comun.

Potrivit acestei concepții, omul, prin gândire, trebuie să treacă de la fragmentare la plenitudine. Din această perspectivă, știința, dar și societatea, trebuie gândite global, ca o unică realitate.

Realitatea trebuie abordată plenar și nu fragmentar, aceste aspecte fiind demonstrate de teoria relativității și de mecanica cuantică. Acestea conduc la necesitatea de a privi lumea ca un întreg indivizibil. Bohm numește plenitudinea invizibilă, mișcare curgătoare. Această interpretare a lumii are nevoie de un limbaj diferit de limbajul clasic, pentru cunoaștere. Numește acest limbaj rheomond, de la Pantha Rhei, ce înseamnă, „totul curge”. Universul care se înfășoară și se desfășoară, și conștiința, expresie folosită de Bohm, pune în evidență omul și cosmosul ca întreg, într-o ordine implicită, conținând conștiința și materia. În perspectiva creștină, cuvântul universal este logosul divin care s-a întrupat în persoana divină umană, Isus Hristos.

În perspectiva cercetătorilor de la Princeton, cuvântul unic este cuvântul dat de știință prin tehnologia informațiilor și comunicațiilor. Viziunea holistă a lui Bohm presupune o ordine implicită ce se dezvăluie fragmentar în diferite moduri de organizare a lumii. Inexistența particulelor separate, lucrurile se implică unele în altele, într-o ordine a întregului, aceasta determină o dinamică permanentă. Este un argument științific din perspectiva fizicii în favoarea globalizării. Fritjof Capra afirmă în lucrarea Taofizica, apărută la Editura Tehnică în 1995, că nu există o deosebire esențială între mistic și fizician, deoarece amândoi ajung la aceeași concluzie. „Brahman, absolutul obiectiv, Atman, absolutul subiectiv, sunt identice”. Este o pliere a fizicii pe panteismul oriental. Panteismul care îl include, indică o viziune globalistă a lumii, cu un suport științific și ideologic. Este în esența ei anticreștină.

Prof. univ. dr. Ștefan Păun